

تومرو : ٦٩

اجتهاد

اداره خانه

ایستانبول . جفال اوغلنده

دائرة اجتهاد

Idjtihad Constantinople

دوردنجی سنه

حریت فکریه یه خادم

نجشنبه کونلری چیقار اجتماعی، ادبی مجموعه

مدیر مرخص : الہامی صفا

آبونه

سنه لك آله ابلق

تورکیا ایچین ٤٠ غروش ٢٥ غروش

ممالك اجنبیه ایچین ١٠ فرانق ٦ فرانق

نسخه سی ٥٠ یارم

٢٧ حزیران ١٣٢٩

لاهیده کی صلح عمومی سرایلرینی بیلہ سورروب
کوتوره جکدر ! ده تورنهل دو قونستانک قولاقلری
چینلا سین !...

نهایت چوقدنبری حس ایدلمکده اولان روم ایلی
خلاصکارلری محاربه سی قیامت انکیز بر طراقه ایله زمین
و آسمانده، مغرب و مشرقده عکس انداز اولمایه باشلادی .
عثمانلیر (طبعی موقت بر زمان یا خود بر دور ایچین ،)
قدسی ولایوت روم ایلیدن چکیلدکن صوکر ، درت
متفق هر بری بر (نامغلوب ارما دا) حالنده عرض
اندام ایتیمکه ، اولایکدی کیرینه سوز آتمایه باشلادیلر ! مع
مافیه آری آری شمالده کی (اوروپا پنجره سی) نک آلتنه
کیدوب برده سهره ناد یا بماقندن هیچ بریسی کری قالمادی ؛
چونکه حقیقتده محاربه ، بو یورغونلقدن صوکره ، چکیلیر
شی دکلدی ! بونکله برابر حادثات اولیه منتظم و سریع
برجریانله اختلاف اوچورومندن آشانی یو وارلاندی که
آرتیق هیچ کیمسه توفیق ایدمدی . بوسفر بولغار بر
طرفده ، صرب ، قره داغ ، یونان دیکر طرفده . .
شیمیدی ده بر هیئت متفقه ایله حرب ایتیمکه نه دیمک
اولدینغی آکلامق صیراسی بولغارلره کلیور ! زواللی
کوچوک چارک وطنی ! نه آیاستفانوسیدن ، نه ده سنت
جیمسندن استفاده ایدمیلدی ! عجبا ۱۸۷۸ دن ۱۹۰۸ ه
قادر اولدینغی کی ، ۱۹۱۳ دن اعتبار آده فردیناند جنابلری
تکرار [یاور اکرم] لکله می مباحی اولاجقلر !

دولت عثمانیه دیپلومات احتیاجنی اک فضله بوکون
حس ایتشد . خارجیه ناظریمز اک بویوک مهارتی ،
کیاستی ، خدمتی بوکون عرض ایدم جکدر . فکر
عاجزانه کوره بزم ایچین یونان طرفی التزامده ده
زیاده منفعت واردر . همان جناب باری موفقی ایتسین !
غالبا حمیدیه قهرمانه تکرار بر قره دکز سفری داها
اصابت ایدم جک !

ایکی عثمانلی آراسنده :

— متفقلر بزم قارشلی اولان محاربه لرینی ضلیب ایچین ،
قارده شلرینی قورتارمق ایچین یا بملر دی ، یا بونی یچین
یا بیورلر ؟

— اسلاو اتحادی ایچین !...

ارتوضی

تنقید آثار

اشنع السیر

قیلیج زاده حق بک افندینک اقوم السیر مقاله تنقیده سی
مناسبتیه خاطره کلن و بوندن خیلی زمان اول « صراط
مستقیم » ده کوریلن بیر فقره عجیبه یی موضوع بحث ایدم جگم .
قارئین ، حیرتله گوره جکدر که اقوم السیر ایله اشنع السیر
آراسنده نه قدار صیق بیر ارتباط و بالعکس نه درجه فرق
مهم وار . آرده کی ارتباط ، سیرت نبویه دائر اولملری
و هرایکینک آلوده خرافات بولونملری اعتباریله در ؛
ینلرنده کی فرقه کلنجه بودخی ماهیت لرینک نسبت خفت
و غلطی حیثیتیه در . فقره شودر :

« انس بن مالک رضی الله عنک شویله دیدیکی روایت
اولونور : عکلی ویا عربنه قیبله لرندن بعض کیمسه لر
مدینه یه کلدیلر ؛ طوتلقلری معدنه آغریسندن دولایی
مدینه ده اقامت ایتیمک ایسته مدیلر ، رسول الله (صلی الله
علیه وسلم) سودلی دوه لرینک بولوندینغی یره کیدوب
بول لرندن و سودلرندن ایچمه لرینی امر ایتدی . اورایه
گیتدیلر . صحت بولنجه نبی اکرمک چوبانی اولدیروب
ودوه لری اوکلرینه قاتوب گوتوردیلر . بو خبر صباح
وقتی گلدی . رسول الله آرقه لرندن آدام قوشدوردی .
گون یوکسه لینجه حریفلری گتیردیلر . رسول الله قصاص
اوله رق اللرینک ، آیاقلرینک کسلیمسنی امر ایتدی .
بوجانی لرك گوزلری ده او یولوب (حره) [*] دینلن یره

[*] (حره) مدینه خارجنده قاره طاشلی ، کونش آلتنده
آتش کیی یانار بیر یرک اسمی درکه یزید بن معاویه زمانده
(حره واقعه سی) دیسه شهرت آلان واقعه اوراده جریان
ایتشد .

آئیدیلر: که نولنجیه قادار صوایسته دیلر سده کندیلرینه
صو ویرلهدی ... » [صراط مستقیم جلد: (۶) ، صحیفه
(۱۳۲) نسخه نومروسی (۱۳۹) ، التجرید الصریح
ترجه لرینک (۱۷۲) نجی عددی.]

بن بوپهتان عظیمی او قودیلیم زمان باشمه قاینار صو
دو کولیور ظن ایتدم . و کندی کنده [هذا کذب
و افتراء علی رسول الله] دیدم .

حدیثک دوغری اولوب اولمادیغنی تحقیقه ومثلا
اسنادده کی انقطاع ویا اتصالی نظر ملاحظه آماغه لزوم
کورمدم ویک نظردده حکمی ویردم . زیرا اصول
حدیثده یالکز بونلره رعایت کافی اولمادیغنی بیلور ایدم؛
اولا اشکنجه نك عموم ادیانده وباخصوص دین جلیل
اسلامده حرام اولدیغنی دخی دوشونمش و بناء علیه
محرماتدن بیرینک ، همده بیر کیره نك حضرت رسول
جانبندن ارتکاب اولونه بیله جکنه اینامق ، عقل ایردیرمک
ایچین انسانک صلاح ایمان و ایقانی کیده رملک لازم
اولدیغنی ملاحظه و محاکمه ایده بیلمشدم . فضله اوله رق
المزده (استزها عن البول .) کی بر سند ناقض دینی
ویر حجت بالغه نقلیده وار . بو سندک (اشربوا من
ابوالها والبانها) امریله ناصل تألیف قبول ایده جکنی ده
دوشونیور ایدم . وامام ابو حنیفه نك «محتنده شبهه ایتدیکم
احادیث اونیدی یه بالغ اولایلر [۱]» دیدکی دخی تخطر

ایتدیکم جهته انتخاب ایده ایده بویله بیر اویدور ماسیون
حدیثک بیر جریده اسلامیه یه کچیرلمسده حیرت ایتمکدن
کندی می آلامیور ایدم . هله قوجه مجلس معارف اعضا-
سندن همده متقی زاده متقی بیر ذاتک قلمیله ترجمه
ایدیلدیکنی دوشوندکجه تأثرمه حدود تعیین ایدمه یور
ایدم ؛ عادتا قایمدن طاشمشدم . نهایت مذکور غزته
اداره خانه سده اولدجه شدتلی بیر مکتوب کوندرمک ایلک
ایشم وایلک وظیفهم اولدی وفی الحقیقه اولیله یاپدی ایدم .

مکتوبمه سکوتدن باشقه جواب ویرلمدی ایدی . شیمدی
نه جواب ویریه جکنی ایسه کسیدرمیورم :
یازدیغم مکتوبده شویله دیدیکمی خاطر لایورم
«آئم اقدیلرم ! سز دوزی یه ردیه یایمغه قالقیش-
جفکزه کندی نقصانلر کزی تعمیره حصر وقت ایتسه کز
قزامی اولور؟»

خلاصه بیر چوق مسلمانی دیندن چیقارماغه بیر چوق
مستشرق لری اسلامیت ک باشنه هجومه سبب مؤثر اولایلر جک
اولان بویله بیر ارجوفه نك روحده حاصل ایتدیکی اذیتی
او زماندن بری اونوده مادم . واقعا اخلاقاً بو درجه
چیرکین بو مرتبه کریه و خسیس بیر فعل ک بیر نجی دن
ده کیل بیر متنبی دن بیله صدورینه امکان احتمال ویریه مزسده
هر حالده دیدی قودیلره سبب اولاجانی آشکاردر
یوقسه بیر آز ملاحظه ، بیر آز اعمال فکر واذعان
وقعه نك غیر واقع اولدیغنی تسلیم ایتدیرر . مثلاً وقعه نك
ثبوتی فرض ایده جک اولسه ق اسلامیتک بقاسی وخی
بو درجه توسع انتشاری ممکن اولا بیلیرمی ایدی
بدیهیدرکه ادیان واضع لری اخلاقاً برر تمثال کمال اولی
اوزره متصف ایدیلر . قالسین که حضرت فخر کاشانی
کیی داستان مدیحی یوز بیکلره بالغ اولمش بیر
فضیلتک حکایه مرویه ایله نه مرتبه علاقه دار اولایلر جکی
هر صاحب ایمانجه بیلنمیسی لازم کن شیلردن در .

* *

شو تمهیداتدن مقصدم ، هیئت اجتماعیه مزی تنویه
چالیشه جغمز صره لرده استناد ایده جکمز اساسلرک بویله
اساسدن عاری وصاچه صاپان واری افسانه لر دن عبارت
اولماسی و وضع قوانین وسائر کیی خصوصاً صالده عقل
و محاکمیدن و احتیاجات ملیه نك ایجاباتندن انحراف
ایدلمه سی تمهیداتدن عبارت اولوب مثال اوله رق ایراد
ایتدیکمز حکایه مبسوطه دن برشمه غرض ویا تحقیقیردخی
چیقارلمه سی آریجه جمله تمهیداتدن در .

شاعر حکیم :

لعل اناساً فی المحارب خوفو !

بأی کناس فی المشارب اطربوا [*]

دیمکده نه قادر حقی در !...

۲۶ مایس ۳۲۹

ایوب صبری

آچیق مکتوب

بویوک آدا ؛ ۲۳ مایس ، ۱۳۲۹

عزیز و محترم دو قنورم

پک دیکیز ، بنی عزلتکاه مورانهده بولدیکز ؛ واجتهاده
 پک موافق اولان (اجتهاد) یکزده یازی یازمغه تشویق بیوردیکز .
 کافی درجهده سویله نیلوب ناکافی درجهده بیله دیکله نیلمه
 شیلری تکرار ایتکده فائده کورو یورسه کز قاپالی اولان شو
 مکتوبی بر (آچیت مکتوب) یاپه بیلیرسکز .

مکتوبعده نبض زمامدارانه حالاحوش کلمه یین واکثریت
 قارئین محترمه تک هنوز معدده ادراکنده هضمی پک بطلی اوله جفته
 شبهه ایدیلهمه یین افکارمضره به تصادف ایدرسه کز لطفاً اخراج
 بیوریکز ؛ چونکه کنیدی ده ، کیسه یی ده راحتسز ایتک
 ایسته م .

اجتهادک صوک سکز اون نسخه سنده (حوائج قانونیه من)
 حقنده جلال نوری بکک مقالات مفیده سی ؛ قلیچ زاده حق بکک
 جسور ، قهرمان و بر سیف جلادت کبی کسکین یازیلری ؛
 صوکره ع . ل . خاتمک ، (ازدواج مسأله سی) سر لوحه ی
 مقاله کزیده سی ؛ وساطع بک افندیکن (تنظیمات مسأله سی)
 حقنده کی منصف عادل و بومسأله به دائر یکانه واقفانه یازیلان
 بر قاج مقاله سی ؛ دها صوکره سزک (صوفته لغه دائر) ،
 (وور فقط دیکله) (کویلولر من ایچین) ، (مظلوم ظالم لر)
 کبی سلسله مقالات ناشنیده کزه قازشی دودینم حرمت وحیرتی
 عرض ایتدکن صوکره (۶۴) نومرولی اجتهاده (کیماک
 مقدراتی کیماک النده) سر لوحه سیله یازدیگیز مقاله به بعض
 اعتراضلرده بولنه جنم که اعتراضاتک حقسز اولدیغی ارااه
 بیوریرسه کز مستفید ومتشکر اولورم .

بو مقاله کزده « حکومت . ملتله لازم اولانلری یایماور ؛
 حکومت . ملتک مقدراتی النده طوتیور . » دییه ظنمجه غایت

* ا معناسی : محتمل درکه محراب لرده خلقی قرآن آیلری ایله
 تهید ایدن لر میخانهده بزم طرب ترتیب ایدنلر کبی سرخوش
 اولسون لر . .

دوغرو برفکر بیان ایدن کنج معلمه اعتراض ایله « حکومتک
 مقدرات ملتله اوینادیغنه ذاهب اولقی بویوک غفلت وضلالتدر . »
 دیورسکز ؛ و « بوضالات اکثریا فرانسز عرفاننک ، فرانسز
 تربیه سنک تشکیل ایتدیکی قفاله خاصدر . » حکمنده بولونیورسکز .
 نه یالان سویله ییم بنده کزده بوغافلردن بری م ؛ وطن ایدیورم که
 مقدرات ملت بویوک حکومتک بازیمجه سیدر . بزم کبی مدنیت کزیز ،
 بزم کبی تعصب دوست ملتلی اداره ایدن حکومتلر کنندی
 کارلرله برابر ملتله خدمت ایتک ایسته یورلرسه اکثریت جاهله تک
 ارزوسنه عاشرات ایدمجه کرده - طبق روسیهده بویوک پترونک
 یاپدینی کبی - جبراً ، قهرماً اولنلری راه تمدنه سوروکلمه لیدر .
 قوجی بک مشهور رساله سنده بحق دیورم که « بنی آدم قهر ایله
 ضبط اولنور ، حلم ایله اولماز . » فقط بو ضبط قاهرانه افراد
 عالمه سیله برابر موقع اقتدار ، - دها دوغروسى - کارده
 قالمق ایچون دکل ملتک تعالیسی ایچون اوله لی ... هیئات !
 کورو یورمیسکز نه لر سویله یورم ! . بویوککلر بویوک پترونک ،
 کوچوککلر کارده بزم دار و کوچوک روحلر مضره صادر اولور .
 شو بش سنه تک (دل آرا !) دور مشروطیتنده زمان زمان
 تسلط ایدن حکومتجکله بر باقیکز ؛ جهالته تعصبه دالفا -
 ووقلقدن ، قره قوتک قدرت موهمه سنه سرفروندن باشقه
 نه یاپه بیلدیلر . . . بونلرک ، بوزوالی حکومتجکله کبیک بک قباحلری
 ایسه ترقی پرور اولدقلرینه - کیسه یی قاندرمه مدقلری حالده -
 یالکیز کنیدیلر بنی اناندرمه لر اییدی ؛ مشهوردر : یالانلرک ایچنده
 بزه اک زیاده مضر اولانی کنندی کنیدی بویوککلر بزمدر .
 دیرلر .

« هیچ برحکومت ملتک ، نه پک چوق فوقه چیقایلیر .
 نه ده پک چوق دوننه اینیلیلر . » حکمنه کلنجه هایدی کوئل
 خاطر کز ایچون هیچ برحکومت ملتک پک چوق دوننه اینیه جکنه
 اینانه ییم ؛ فقط فوقه چیقایلر جکنه هیچ شبهه یوقدر چونکه
 تاریخ ، عزیز دو قنورم ، سزی تکذیب ایدیور : ایشته ملتک
 پک زیاده فوقه چیقهرق اونی یوکسلتن بویوک پترونک و حکومتی ؛
 ایشته طرف طرف روم ایلیده ترک ایتدیگیز و بزم اداره مضره
 قورتولور قورتولماز تعالی ایدن حکومتلر . تکمیل بونلری یوکسلتن
 ملتک ارزوی عمومیسى دکل جبهه سنی نور زیارت ایدن بر قاج
 فردک تشکیل ایتدیکی حکومت منجیه در .

دیورسکز که « حکومت ملتک حقیقی طلب روحنی آکلامق
 ایسترسه ملتک توانا کنجلیرنک تمایلاتنه مراجعت ایتک ایجاب
 ایدر . » خبر حکومت ملتک حقیقی طلب روحنی آکلامق ایسترسه
 دکل ، ملتی تعالی ایتدیرمک ایسترسه بودیدیک کز یایار ؛ یوقسه
 بزم ملتک نه روحی ، نه ده طلب روحی واردر . مملکت مزده
 او زوالی ملت نامنه مطالبه ده بولنان اکثریت ایسه نادانلردر ،
 منفعت پرستلردر ، متعصبلردر که حکومت ده اولنلری چوقلق